

Forfatter: Palladius, Peder

Titel: Udrag fra Peder Palladius' Danske Skrifter

Citation: Palladius, Peder: "Peder Palladius' Danske Skrifter", i Palladius, Peder: *Peder Palladius' Danske Skrifter*, udg. af Lis Jacobsen , H.H. Thiele, 1911-1926, s. 199. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-palladius05val-shoot-idm140381308956144/facsimile.pdf> (tilgået 20. april 2024)

Anvendt udgave: Peder Palladius' Danske Skrifter

erstattet af Navneremser fra andre Formler o. lign. Om de enkelte Led i Formlen kan oplyses:

De to første Linjer: *Mari gick adt veje, der kom di 3 meje* er en ganske normal Indgang til „Mødesignelse“, se Ohrt, Trylleord (1922) S. 65 ff. Første Led i disse Formler kan være: „N. N. gick (hen) ad Vejen“ o.lgn., lat. „N. N. per viam ambulavit“, sv. „N. N. gick sig vägen fram“ osv., jfr. Begyndelsen til de med Palladius' Signeformel samhørende Formler, Danm. Trylleforml. Nr. 208, 211, 212: „Jeg gick mig hen ad en Vei“, „Sante Peder og vor Herre gick ud af Veien frem“, „Vor Herre gick ad veyen frem“. Andet Led omhandler saa den man møder: „der kom N. N.“, „supervenit N. N.“ osv.; dette andet Led kan omfatte enten den, der skal hjælpes eller Hjælperen, evt. Medhjælperne. Dette sidste er Tilfældet her, idet Formlen hører til Typen: Overhjælper (Maria) møder Medhjælperen („de 3 meje“). Disse Medhjælperne er uden Tvivl de i Signelser overalt optrædende tre salvende Kvinder, de tre Maria'er, der har deres Oprindelse fra Marc. 16.1, idet de her omtalte tre Kvinder: Maria Magdalene, Maria Jacobs Moder og Salome i Middelalderen bliver til de tre Maria'er, „tres Mariæ“, eller (enkelte Gange) til de tre Salomer; det sidste er Tilfældet i en med Begyndelsen af Palladius' Formel overensstemmende tysk Signelse, i hvilken de tre „Salomen“ mødes af Jomfru Maria (se Grimm, Deutsche Mythologie, 4. Udg. III. 503, jfr. F. Ohrt, Vrid og Blod, S. 213). Men de bibelske Formularer sammenblandes med ældgamle hedenske Formularer, i hvilke der ogsaa optræder tre Kvinder. Disse Formularer kender vi fra Optegnelser hos Medicineren Marcellus fra Bordeaux (De Medicamentis, c. 408). Det er her tre løsende og bindende Jomfruer i Havet (tres virgines in medio mari), der hver (eller to mod en) virker for sin Opgave, mens de tre Maria'er danner en Enhed, men trods denne Grundforskkel i Motivet bliver de hedenske Jomfruer, der lever videre i Formularer langt ned i Tiden (jfr. Danm. Trylleforml. Nr. 344: „Der sad tre Møer under Salling Gaarde, de kunde Igten binde“), ved Paavirkning fra Bibelkvinderne „hellige“, mens omvendt de tre Maria'er, der i Formler og Viser kunde optræde navnløse som „de hellige Kvinder“, bliver til „drij maeren“, „trois vierges“ osv. (jfr. Grundtv. S. 201). En saadan Paavirkning har vi nok i Visitatsbog-Formlen, idet „di 3 meje“ næppe som af Ohrt („Trylleord“ S. 129) formodet er en Forvanskning af „Maria“, men, som allerede Grundtvig antog (anf. St.), er en Flertalsform af *mø*, dog naturligvis ikke (som G tror) med Bevaring af den gamle Tvelyd, men med nydansk

Tvelydning af Vokalen, jfr. Kort o. da. Folkemål, S. 56. Denne Tvelydning er da blevet fæstnet ved, at *meje* er Rimord paa *veje*. — En andetsteds fremsat Formodning om, at *meje* skulde være en folkelig Form for *magi*, pl. af *magus*, og Udtrykket altsaa være at opfatte som „de tre Magere“, ♂: „de hellige tre Konger“, er ganske uholdbar; hvis det latinske Ord *magus* skulde have udviklet sig paa dansk Grund, maatte det have været almindelig brugt i eller udenfor Formler, men ingen af Delene er Tilfældet; sprogligt set er Udviklingen *magi* til *meje* derfor næppe tænkelig; og indholdsmæssigt svæver Teorien i Luften, idet Magerne næppe nogensinde optræder i de i hundredvis bevarede Formler paa Folkesprog, hverken i danske eller fremmede. Hvor de hellige tre Konger nævnes i Trylleformler, hvad de ofte gør (se ndf.), er det enten ved deres Navne eller som „de hellige tre Konger“.

De følgende tre Linjer: *oc vor herre Iesus Christ, och. s. Hans evangelist, Melcher, Iesper, Baltzer*, er Navneremser, indsat fra andre Formler. „Jesus Christ og S. Hans Evangelist“ har ingen som helst Hjemmel i Mødeformler, men er kendt fra mere eller mindre kirkelige Signelser i Tysk og Nordisk; af danske Trylleformler fra Palladius' Tid kan nævnes Formler for at stille Blod i Lavr. Pedersens Lægebog c. 1550 (se Danm. Trylleforml. Nr. 1113 og 1114). — „Melchior, Jesper, Balthasar“ er fast Inventar i Formler mod Ligfald, Ildebrand og andre ondt-afværgende Formularer (se Danm. Trylleforml., Henviisn. i Registrene I. 526 og II. 134: de hell. tre Konger); hertil føjes saa „Jesus, Maria, Anna“ — ikke kendt fra Trylleformler, men vel et gængs Værneord. Naar disse Remser er indsat i Formlen i Stedet for de oprindelige Linjer, der har handlet om det syge Dyr, skyldes det vel, at disse Linjer, der oftest var urimede (se Danm. Trylleforml. Nr. 208 flg.), ikke har bidt sig fast i Erindringen, men maaske ogsaa, at Palladius ved Indføjelsen af Navneremserne har villet give hele Formlen et barokt Præg.

Med Slutningslinjerne: *i naffn faders etc. En kovstiert met ediche* vender vi tilbage til den oprindelige Formular, der har endt med det konkrete Raad mod Ondet og Signelsen i Jesu Navn etc. Jævnføres kan fx. Signelsen mod Solskud (Danm. Trylleforml. Nr. 212): „Vor herre gick ad vejen frem“ osv., der slutter: „*giff ham soed, salt, malt, huideløg och signe ham saa j naffn † † †*“, efter at det er anvist, hvorledes man, naar man